

Voorkom onnodig gebruik van cannabis en opioïden

Herziening NHG-Standaard Pijn

Monique Verduijn, Carolien Hooymans

Patiënten vragen de huisarts steeds vaker om cannabis bij pijnklachten of om een herhaalrecept voor opioïden na een ingreep in het ziekenhuis. Het gebruik van opioïden in Nederland ligt aanzienlijk lager dan in Verenigde Staten, maar het neemt de laatste jaren net als in de Verenigde Staten toe. Daarom is de NHG-Standaard Pijn aangescherpt met aanbevelingen om onnodig gebruik van beide middelen te voorkomen.

CANNABIS

Er is onvoldoende bewijs voor pijnreductie of verbetering van kwaliteit van leven door behandeling met cannabis bij patiënten met (chronische) pijn. Er zijn wel bijwerkingen mogelijk, zoals duizeligheid, desoriëntatie, verwardheid, euforie, suf- en slaperigheid, droge mond, misselijkheid en asthenie. Gebruik van cannabis op recept van de huisarts bij patiënten met (chronische) pijn wordt daarom niet aangeraden. Overweeg een (proef)behandeling met cannabis alleen bij patiënten met pijn in de palliatieve fase bij wie gangbare behandeling niet voldoende helpt of te veel bijwerkingen geeft. Ook in de palliatieve fase is er onvoldoende bewijs voor pijnreductie, maar patiënten kunnen in deze fase ook baat hebben van de bijwerkingen, zoals euforie, sufheid en tegengaan van mis-

selijkheid. Stem behandeling zo nodig af met andere behandelaars, omdat ook interacties mogelijk zijn.

OPIOÏDEN

De aanbevelingen over opioïden in de NHG-Standaard Pijn zijn aangescherpt om overmatig gebruik door gewenning en afhankelijkheid te beperken. Het advies is om alleen een sterkwerkend opioïd te overwegen bij ernstige pijn die zoveel invloed heeft op het dagelijks functioneren dat deze situatie moet worden doorbroken en die met de overige behandelingen en optimaal ingestelde medicatie onvoldoende vermindert. Om het risico op afhankelijkheid van opioïden te beperken, is het advies om ze alleen bij uitzondering voor te schrijven in geval van chronische, niet aan kanker gerelateerde pijn, en alleen aan patiënten zonder gevoeligheid voor middelenafhankelijkheid en bij voorkeur kortdurend. Terughoudend voorschrijven bij patiënten met een psychische aandoening is belangrijk. Door voor de start met de patiënt de voor- en nadelen en gebruikstermijn te bespreken, wordt onnodig voorschrijven naar verwachting voorkomen.

VOOR- EN NADELEN VAN OPIOÏDEN

Voordelen zijn: effectief bij pijn door kanker, maar minder bewezen effectief bij andere vormen van chronische pijn. Nadelen zijn: problemen in het dagelijks functioneren door sufheid, noodzaak tot gebruik van laxantia en kans op afhankelijkheid en gewenning, waardoor steeds hogere doseringen nodig en meer bijwerkingen mogelijk zijn. Uitgangspunt is het patiëntenperspectief, gebruikmakend van de SCEGS-dimensies (zie NHG-Standaard Pijn). Door de behandeling elke een tot twee weken te evalueren en af te stemmen of

Gebruik van cannabis wordt bij patiënten met pijn niet aangeraden. Foto: Shutterstock

verdere behandeling met opioïden nog noodzakelijk is en of de werkzaamheid opweegt tegen de bijwerkingen, blijft de gebruikperiode zo kort mogelijk. Daarop berust ook de aanbeveling om opioïden bij voorkeur alleen na een consult te herhalen en daarbij te vragen naar de werkelijke pijnvermindering. Bij onvoldoende pijnstilling kan het opioïd beter gestopt worden. Alleen bij zorgvuldig ingestelde patiënten kunnen recepten herhaald worden, mits dit gebeurt volgens het afgesproken behandelplan met controlemomenten, mogelijkheid tot feedback en bijstelling. ■

LITERATUUR

1. De Jong L, Janssen PGH, Keizer D, Köke AJA, Schiere S, Van Bommel M, Van Coevorden RS, Van de Vusse A, Van den Donk M, Van Es A, Veldhoven CMM, Verduijn MM. NHG-Standaard Pijn. www.nhg.org.
2. Verduijn MM, Hooymans CDM. NHG-Standpunt Cannabis. Huisarts en Wetenschap 2018;61(6).DOI:10.1007/s12445-018-0138-8. Zie ook www.nhg.org.

NHG, afdeling Richtlijnontwikkeling en Wetenschap, Utrecht: namens de werkgroep van de NHG-Standaard Pijn: MM Verduijn, apotheker en senior wetenschappelijk medewerker, CDM Hooymans, ziekenhuisapotheker en wetenschappelijk medewerker
Correspondentie: m.verduijn@nhg.org.
Mogelijke belangenverstrengeling: niets aangegeven.

Zie www.nhg.org voor de volledige versie van de NHG-Standaard Pijn en het NHG-Standpunt Cannabis.